

2009 a csillagászat nemzetközi éve lesz!

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének (ENSZ) 62-ik Közgyűlése 2007. december 19-én 2009-et a Csillagászat Nemzetközi Événak nyilvánította. A határozattervezetet – ami a Közgyűlés Második Bizottságától teljes támogatást kapott – Galilei szülőházája, Olaszország nyújtotta be. A Csillagászat Nemzetközi Évén a Nemzetközi Csillagászati Unió és az UNESCO kezdeményezése.

A Csillagászat Nemzetközi Évén során, 2009-ben egy nagy jelentőségű, tudományos forradalmat elindító eseményre emlékezünk, a csillagászati távcső felhasználására. E találmány vezetett az elmúlt 400 év megannyi csodálatos, olykor meglepő csillagászati felfedezéséhez, amely alapvetően befolyásolta világképünket. Napjainkban az Univerzum objektumait távcsövek ezrei tanulmányozzák folyamatosan, a nap 24 órájában, a Föld felszínéről és a világűrben, az elektromágneses spektrum teljes tartományában. Catherine Cesarsky, a Nemzetközi Csillagászati Unió elnöke a Csillagászat Nemzetközi Évén 2009 kezdeményezéséről

úgy fogalmaz, hogy az „minden nemzetnek lehetőséget ad arra, hogy részt vegyen ebben a folyamatos, érdekesítő tudományos és technikai forradalomban.”

A Csillagászat Nemzetközi Évén 2009 globális együttműködés békés céllal – keressük kozmikus eredetünket, közös örökségünket, mely minden embert összeköt a Földön. A csillagászat tudománya több ezer éves együttműködést jelent földrajzi, kulturális

vagy faji hovatartozástól függetlenül, összhangban az ENSZ Alapokmánya szellemiségével. Ebben az értelemben a csillagászat klasszikus példa arra, hogyan segítheti elő és mélyítheti el a tudomány a nemzetek közötti együttműködést.

A Csillagászat Nemzetközi Évén 2009 magyarországi kapcsolattartója Oláh Katalin, a magyar szervezőbizottság további tagjai között megtalálhatók a csillagászat művelésében és oktatásában résztvevő legnagyobb intézmények képviselői, valamint a csillagászat népszerűsítéséért dolgozók.

A magyar szervezőbizottság legfőbb célja a csillagászat mint tudomány minél teljesebb megismertetése. Szeretnénk, ha programjainkon minél több ember tapasztalhatná meg azt, amit Galilei 400 évvel ezelőtt távcsövébe pillantva átélt: tágabb környezetünk, az Univerzum megismerésének élményét.

Fontos célunk, hogy tudatosítsuk: a csillagos ég látványa a természet része, olyan közös kincs, amit védeni kell. Éppen ezért folytatunk felvilágosító munkát annak érdekében, hogy intézmények és magánszemélyek is megfelelő, minimális fényszennyezést okozó kültéri világítást használjanak, hogy a legkevésbé sérüljön a csillagos égbolt látványa. Büszkék vagyunk arra, hogy Európa első csillagos égbolt rezervátuma éppen hazánkban, a Zselici Tájvédelmi Körzetben jöhet létre.

Büszkék vagyunk arra is, hogy Magyarország az elsők között csatlakozott az ENSZ

határozatot politikailag támogató országokhoz, és így jelentősen hozzájárult a határozat sikeres elfogadásához az ENSZ Közgyűlésén.

Az ENSZ határozat elfogadásához hosszú út vezetett. A Nemzetközi Csillagászati Unió közgyűlése Sydneyben, 2003. július 23-án egyhangúlag elfogadta azt a határozatot, hogy 2009-et nyilvánítsák a Csillagászat Nemzetközi Évének.

Ezt követően Olaszország felterjesztése nyomán az UNESCO Általános Konferenciájának 33-ik ülészakán javasolták, hogy az ENSZ Közgyűlése fogadjon el egy olyan határozatot, mely 2009-et a Csillagászat Nemzetközi Évének deklarálja. Végül az ENSZ 62. Közgyűlése a határozatot 2009. december 19-én fogadta el. Az ENSZ az UNESCO-t jelölte ki a Csillagászat Nemzetközi Éve felelősének az ENSZ intézmények közül. A szakmai megvalósításért a Nemzetközi Csillagászati Unió (IAU) felel, együttműködve az ESO-val (European Organisation for Astronomical Research in the Southern Hemisphere).

A Csillagászat Nemzetközi Éve elsősorban nem a csillagászokat célozza, hanem általában a Föld lakóit, foglalkozásra, életkorra, lakóhelyre való tekintet nélkül.

A Csillagászat Nemzetközi Éve 2009 eseménysorozata bolygónk, a Föld lakóinak tevékeny közreműködése révén valósul meg, mely közvetíti a személyes felfedezések izgalmát, megosztja az Univerzumról, és benne elfoglalt helyünkről szóló közös tudásunk örömét és a tudományos felfedezések sikereit. A csillagos égbolt látványának élménye, a szépség és misztikum összetett élménye felbecsülhetetlen forrást jelentett és jelent napjainkban is az emberiség és minden nemzet számára. A csillagászat egyike a legkorábbi tudományoknak, amely hozzásegítette az emberiséget ahhoz, hogy eljusson oda, ahol ma tartunk. A csillagászat alapvető fizikai törvényei átkerülve más tudományokba lehetővé tették azok fejlődését. A csillagászat továbbra is kutatja az Univerzum törvényeit, amelyek életünket és jövőnket, igaz, mindennapjainkban alig

látható módon, meghatározzák.

A központi Csillagászat2009 (IYA2009) Titkárság feladata, hogy összefogja a nemzetközi programokat, és segítse a nemzeti programsorozatokat. Nemzetközi összefogásban 11 projekt terve fogalmazódott meg, amelyeket nemzetközi tagokat magában foglaló szervezőbizottságok és feladatcsoportok hajtanak majd végre.

A nemzetközi események között találunk olcsó, könnyen összerakható távcsöveket kínáló programot, olvashatjuk majd híres csillagászok blogját, megismerkedhetünk a női csillagászok helyzetével a tálnyomóan férfiak által közkedvelt szakmában és tanulmányozhatjuk majd a Jupiter Galileiholdjait kis segítséggel. Különösen a tanárok figyelmébe ajánljuk a Galileo tanárképző programot, amely az alapvető csillagászati ismereteket és azok oktatásának módszereit szándékozik megtanítani lelkes és vállalkozó tanároknak. Magyar szempontból kiemelkedő a Vigyázzunk a csillagos égre projekt, amely a fényszennyezés csökkentésének szükségességére szeretné felhívni az emberek figyelmét. A projekt nemzetközi szervezői között találjuk Kolláth Zoltánt, a téma lelkes hazai vezetőjét, aki többek között elérte, hogy a Zselici Tájvédelmi Körzet Európában valószínűleg elsőként kapja meg a csillagos égbolt rezervátum státuszt. Végül, de nem utolsó sorban, a szervezők a széles nagyközönség érdeklődését kívánják felkelteni a legjobb csillagászati képeket összegyűjtő vándorkiállításban, amely páratlan európai és amerikai összefogásban valósul meg.

További információk:

Csillagászat2009 (IYA2009) Magyarország
Oláh Katalin, MTA Konkoly Thege Miklós
Csillagászati Kutatóintézet
Tel: 391-9369 (közvetlen) 391-9360
E-mail: olah@konkoly.hu
További információk a Csillagászat Nemzetközi Éve 2009 honlapján:
<http://www.astronomy2009.org/>
A magyar szervezők honlapja:
<http://csillagaszat2009.elte.hu/>